

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Poziv. — 5000 K! — Naše kričee razmere. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Spomini na Zagreb.

Poziv.

Glasom sklepa upravnega odbora se vrši letošnja glavna skupščina „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 30. in 31. maja v Brežicah.

Brežiška „Posojilnica“ nam je drage volje prepustila „Narodni dom“ za zborovanja, koncert, banket i. t. d. „Čitalnica“ pa priredi povodom skupščine na binkoštno soboto in nedeljo koncert z vojaško godbo. Vse potrebne predpriprave vodi čitalnični odbor, pomnožen z odborniki učiteljskega društva.

Čestite tovarišice in cenjeni tovariši, ki se bodo glavne skupščine v Brežicah udeležili in želé prenočišča, se tem potom vljudno in nujno prosijo, da to najdalje do 20. t. m. javijo po dopisnici gospodu učitelju Mart. Vodeniku v Brežicah.

Prenočišča bodo na razpolago nekaj v gostilnicah, največ pa pri gostoljubnih rodovinah. Radi ugodne železniške zveze se da v sili prenočiti tudi v Krškem in Sevnici. Tudi tovariši sosednjih šol radi sprejmejo cenjene sotrudnike na prenočišče. Naj torej vsakdo, ki se zglasi za stanovanje, pove tudi svoje želje, na katere se bo po možnosti oziralo.

Gospodje pevci in gospodične pevke, ki želé pri koncertu sodelovati, se vljudno prosijo, da se nemudoma zglase za note pri gospodu Ignacu Supanu, učitelju v Brežicah.

Tovariši, tovarišice! Glavne skupščine naše dične „Zaveze“ so se dosedaj povsod sijajno obnesle. Pokažimo tudi letos z mnogobrojno udeležbo, da nam je mar stanovska čast in da vemo ceniti važnost svoje stanovske organizacije, kakor je naša vrla „Zaveza“. Pridite torej vsi, katerim je to količkaj mogoče, da si zopet bratski podamo roke, da obnovimo stare prijateljske vezi in po napornem delu vsaj za nekaj ur pozabimo gorje, ki nam morebiti razjeda srce. Vsa društva naj bodo častno zastopana, zlasti pa pričakujemo iz sosednjih okrajev polnoštevilne udeležbe.

Odborsevniško-brežiškega učiteljskega društva.

Janko Knapič,
t. č. predsednik.

5000 K!

Impozanten je bil shod vsega kranjskega učiteljstva dne 8. aprila. Radostnega srea se je odzvalo kranjsko učiteljstvo pozivu pripravljalnega odbora in ni se ustrašilo ne dolge poti in ne mnogih stroškov, ki jih je povzročilo potovanje iz najdaljših krajev kranjske dežele. Vse dobrohoteče prebivalstvo ljubljanskega mesta kakor tudi dežele kranjske je želelo in še želi, da obrodi ta shod najlepše uspehe, da doseže kranjsko učiteljstvo ono gmotno utešilo, ki ga zasluži s svojim napornim delovanjem v šoli in zunaj šole.

Ali kakor je skoro 99% kranjskega učiteljstva pričakovalo in še pričakuje rešitve iz svojega naravnost obupnega stanja na podlagi tega shoda, tako nas je navdajala neka slutnja, neka bojazen, da ne bo ta shod imel tistega učinka, kakršnega bi imel v vsaki drugi kronovini, kjer ne vladajo tako podivjane politične razmere. In za to bojazen smo imeli več kakor preveč vzroka, zakaj poznamo predobro končni smoter in sploh tendenco klerikalne stranke. Naša bojazen je bila povse opravičljiva, čeravno se nam je zatrjevalo, da bo postopalo kranjsko učiteljstvo, ki je po svoji ogromni večini naprednega mišljenja, do številno prav pičle nasprotnice „Slomškove zveze“ do skrajnosti tolerantno.

Že vsa priprava, to je pisanje glavnega glasila katol. narodne stranke, „Slovenca“, nas je v tem prav jako utrjevala, zakaj „Slovenec“ je pisal skrajno previdno, in videlo se mu je, da mu vse one besede ne gredo prav iz srca, ki jih je pisal na naslov učiteljskega shoda. In naša slutnja je dobila realna tla takoj, kakor hitro je odprl usta deželni in državni poslanec g. Povše. Mož je pač poudarjal in govoril o dobrohotnosti napram učiteljstvu, a to le v svojem imenu in v imenu deželnega glavarja, o kaki oficijalni izjavi katoliške stranke kot deželnozborskega kluba pa ni bilo ne duha ne sluha. Ako pa človek ve, kaj in koliko veljajo vsi člani katoliškega kluba napram njega voditelju, potem pa se mu poderejo najsmelejše iluzije v prazen — nič. In ko je izpregovoril predsednik krasno se razvijajoče „Slomškove zveze“, smo bili uverjeni, da se nismo prav nič varali v svoji bojazni. Mož se niti ziniti ni upal, da je poslanec, voljen iz ljudske volje, voljen kakor poslanec, ki je odgovoren le svojim volicem in ki se ima klanjati le njih želji.

Naša slutnja je postala meso po shodu, zakaj „Slovenec“ je takoj udaril na ono struno, na kateri najrajši brenka, ako noče povedati to, česar mu je polno srce.

Kako pa je katoliško narodna stranka mislila že od pamtiveka in še in bo mislila do konca svojega obstanka o učiteljstvu sploh, to nam je povedal neomejeni voditelj te stranke, dr. Šusteršič, na shodu v „Katoliškem domu“ dne 19. aprila t. l. In kar ta mož reče, to se zgodi in se mora zgoditi, ker on le predobro ve, da so ostali člani njegove stranke le mrtve marionete, ki morajo tako plesati, kakor jim on gode.

V sledečem podajemo poročilo „Slovenčevo“, ki ga je objavil v svoji 88. št. z dne 20. aprila t. l. kot posnetek iz govora dr. Šusteršiča z vsemi pritrevanji in „dobro-klici“. Evo ga:

Učiteljske plače in kje bi se dobili dohodki za zboljšanje učiteljskih plač.

V prvi polovici tekočega meseca se je vršil shod kranjskega učiteljstva brez razlike strank. Gg. učitelji so zahtevali povišanje plače. Tega jim ne zamerimo, ker so res slabo plačani in ima vsak človek pravico do boljše plače, posebno pa želimo boljše plačo tistim, ki smatraje svoj poklic resnim, kar je velika večina učiteljstva, onim ki svoj poklic vrše po svoji vesti. (Dobro-klici.) Katoliško-narodna stranka je spremljala ta shod z velikimi simpatijami, in to tembolj, ker so se zahteve učiteljstva na tem shodu popolnoma v nepolitični in dostojni obliki stavile in zastopale. Nekaj pa bi svetoval posebno dostojnemu delu liberalnega učiteljstva, ki je v veliki večini. Naj učiteljstvo pošteno vzgaja mladino in ne zlorablja svojega poklica zoper vero, cerkev in duhovščino. Jaz povdarjam, da je to učiteljstvo, ki svoj poklic tako zlorablja, v manjšini. Jaz svetujem večini liberalnega učiteljstva, naj vpliva, da se neha s tem početjem, ker vsak pošten človek bode pripoznal, da vera, verska in cerkvena avtoriteta so glavni temelj vzgoje vsakega naroda. (Dolgotrajno ploskanje.) Učitelj, ki tega ne pripozna, je slab učitelj (Ponavljajoče se ploskanje) in ni vreden svojega imena. (Klici: Tako je!) Ravno zgoraj označeno stališče enega dela učiteljstva nam otežkuje postaviti se popolnoma ob stran učiteljstva.

Druga stvar pa je ta le: Župan Hribar, ki ima navado, da vedno jako veliko govori pri vsaki priliki, je na shodu dejal, naj se povišajo deželne doklade, da se poboljšajo učiteljske plače. Protij temu se moram najodločnejše izjaviti. („Dobro!“-klici.) Rajje razbijemo ves deželni zbor, nego bi kaj takega privolili. Tu je treba iskati drugih virov, a ne dežela, ampak država naj skrbi za to, država, ki si je tako ugodno priredila šolstvo: ohranila si je vse nadzorstvo, prvo besedo, samo plačevanje je prepustila deželam. Države dolžnost je, da dobi učiteljstvo boljše plače. A kaki bi bili ti novi viri? Eno misel že danes povem: Vpelje naj se v celi državi posebna naklada nalašč za šolstvo, n. pr. na osebno dohodarino nad 5000 kron dohodkov dalje. Tudi boljše plačani višji uradniki naj bi plačevali šolske doklade. To višje uradništvo hoče imeti vedno prvo besedo tudi pri šoli, plača pa ne nič, prosto je vseh doklad. To se mora izpremeniti! (Živahno odobravanje.) Povdarjam, da menim tu boljše plačano uradništvo. Uradniki imajo največjo korist od šole vkljub temu, da zanj ne plačujejo; še svoje otroke izkušajo oprostiti šolnine in jim pridobiti celo štipendije na škodo revnim dijakom. To delajo tem ložje, ker imajo več protekcije, nego reven dijak. (Klici: Res je!) Učiteljem naj se zboljšajo plače a na račun premožnih stanov, in ti premožni stanovi

naj bodo tako vestni, da sami izjavijo, da prostovoljno plačajo v ta namen doklade. (Živahno odobravanje) Dežela bi sicer morala napovedati konkurz.

Tu imamo torej čisto jasno izraženo ono stremljenje, za katerim hiti vesoljni klerikalizem, da dovedo ljudstvo in ljudsko izobrazbo v svoje omrežje. In v tem nas tudi še bolj utrjuje nekak enak govor, ki sta ga imeli zvezdi avstrijskega klerikalizma pred dobrim tednom na Dunaju: dr. Lueger in princ Lichtenstein. Sicer ne vemo, je li dr. Šusteršič posnemal imenovano dvojico ali ta dvojica njega.

Čudimo se dr. Šusteršiču le v nečem. Škoda, da mož ni te svoje genijalne misli sugeriral dr. Koerberju takrat, ko je odgovarjal le-ta češkemu poslancem, interpelajočim ga radi sankejoniranja v češkem deželnem zboru sprejetem zakonu o izboljšanju učiteljskih plač. Pl. Koerber bi ga takrat gotovo takoj imenoval finančnim ministrom, in Böhmbawerk bi dobil še tisti trenutek „plavo polo“. — Sv. duh še ni zapustil moža.

Radovedni smo pa sedaj, kako stališče bo zavzemala trojica Detela-Povše-Jaklič, kadar pridejo v katoliškem klubu v razgovor naše težnje, in kako se bo vedla ista trojica v deželni zbornici, ako pride sploh kdaj v pretres naš položaj.

In kakor je imel tovariš Jaklič pogum zasesti podpredsedniško mesto na učiteljskem shodu, in upajmo, da ve tudi za odgovornost, ki jo je prevzel s to častjo, tako pričakujemo od njega kot od tovariša, da nam pove jasno in odkrito, kako mnenje zastopa on in njegova „Slomškova zveza“ napram izjavi dr. Šusteršiča, in to v svojem glasilu. Ako tega ne stori, potem ve kranjsko in sploh slovensko učiteljstvo, kaj je on in njegova armada.

Dr. Šusteršiču pa prav prijateljsko svetujemo sledeče: Mož, izvedi svoj načrt praktično! „Slomškova zveza“ šteje komaj desetino toliko glav, kolikor slovenska katoliška stranka mož, ki imajo najmanj 5000 kron na leto dohodkov. Ti naj ustanove učiteljski sklad iz radodarnih doneskov, in ta sklad naj plačuje vse člane „Slomškove zveze“ v tisti višini, kakor so zahtevali po svojem govorniku dne 8. aprila. In prepričan naj bo, da se število „Slomškarjev“ ne skrči!

Narodno-napredna stranka je nastopila vse drugače, akoravno se je „Slovenec“ spotikal, da je poslala tako malo svojih mož na dan. Nam je bila oficijalna izjava te stranke merodajnejša kakor pa vse fraze, kar jih je priobčil „Slovenec“ pred shodom.

Naše kričeče razmere.

(Dalje.)

Oglejmo si vojaški, duhovski pa tudi uradniški stan, kako spoštujejo oni stanovsko disciplino. Nižji častnik ne ugovarja nikjer in nikoli višjemu, četudi bi imel ta pravico zagovarjati se, rajši molči in potrpi, kar mu je šteto v zaslugu. Kdo je že slišal, da bi se župnik in kaplan kregala in smrtno sovražila, da bi to bilo očitno in znano po vsi župniji? *) Ako pride med njima kaj navskriž, si povesta to na štiri oči in med štirimi stenami. Kar jima ni prav, drugi ne vedo o tem prav nič, in če bi se tupatam kaj pozvedelo, se potlača vse. Na isti način se opazuje lepo sporazumljenje

*) Ponekod tudi!